

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Samråd i Folketingets Uddannelsesudvalg
Titel	Uddannelsesudvalget Alm. del: • Samrådsspørgsmål BM, BN, BO og BP
Målgruppe	Folketingets Uddannelsesudvalg
Arrangør	Folketingets Uddannelsesudvalg
Taletid	15 minutter
Tid og sted	Folketingets Uddannelsesudvalg Tirsdag den 1. juni 2010 kl. 14:00

Disposition

1. Indledning

2. Samrådsspørgsmål BM

Hvad vil ministeren gøre for at sikre en regional elev- og kapacitetsfordeling på gymnasierne, så f.eks. små gymnasier ikke bliver udkonkurreret af store selvejende gymnasier, der udvider på bekostning af de små gymnasier?

Der henvises til artiklen: "Ministerie-fortolkning vil lukke gymnasier".

<http://www.rm.dk/Om%20Regionen/Aktuelt/Nyheder?docid=82170>

3. Samrådsspørgsmål BN

Hvordan vil ministeren forhindre, at nogle af de meget søgte gymnasier gennemfører sortering af eleverne gennem optagelsessamtaler m.v., så vi risikerer at få A- og B-gymnasier?

4. Samrådsspørgsmål BO

Hvordan vil ministeren sikre, at gymnasier ikke bliver ramt økonomisk af, at store gymnasier, der udbygger, kan have endnu flere elever end den skønnede fremskrivning af elevtallet, da gymnasierne overgik til selvejet?

5. Samrådsspørgsmål BP

Hvad er ministerens holdning til det oplæg, der er kommet fra gymnasirektorerne om regionale elev og kapacitetsfordelingsudvalg?

1. Indledning

- Inden jeg tager fat på at besvare udvalgets spørgsmål, vil jeg for god ordens skyld over for udvalget redegøre kort for grundlaget for den nugældende ordning for kapacitetsfastsættelse og elevfordeling på det almengymnasiale område.
- Ordningen blev til i forbindelse med reformen på det kommunale område, hvor bl.a. de tidligere amtsligt ejede gymnasier og hf-kurser fik selveje. Dette er efterfølgende blevet fulgt op af et bygningsselveje, som baserer sig på aktstykke nr. 191 af 3. september 2009.
- Den lov om de gymnasiale institutioner, som er grundlaget for overgangen til selvejet, er i stort set alle detaljer også grundlaget for den nugældende ordning for kapacitetsfordeling og elevfordeling. Alle Folketingets partier på nær SF og Enhedslisten stemte for loven.
- Aktstykket, som er grundlag for bygningsselvejet, fik tilslutning fra alle Folketingets partier på nær Enhedslisten.
- Jeg er på mange punkter godt tilfreds med den nugældende ordning for kapacitetsfastsættelse og elevfordeling, om end der på nogle områder kan være pro-

blemer i forhold til selvejet, især i forhold til det enkelte gymnasium og dets bestyrelses kompetence.

- Alt i alt er det dog min opfattelse, at behovet for en ændring af ordningen ikke haster voldsomt, og at en eventuel nyordning vil kunne bygge på mange af de eksisterende principper.
- Undervisningsministeriet har dog i en periode været i gang med en række drøftelser med skolerne og med andre interessenter for at undersøge grundlaget for en nyordning og hermed en ny optagelsesbekendtgørelse, som i al væsentlighed må bygge på en ændret lovgivning.

2. Samrådsspørgsmål BM

- Og så til mit svar på de fire spørgsmål, som udvalget har stillet mig:
- **Spørgsmål BM:** *"Hvad vil ministeren gøre for at sikre en regional elev- og kapacitetsfordeling på gymnasierne, så f.eks. små gymnasier ikke bliver udkonkurreret af store selvejende gymnasier, der udvider på bekostning af de små gymnasier?"*

Der henvises til artiklen: "Ministerie-fortolkning vil lukke gymnasier".

- Den artikel, der henvises til i spørgsmålet, har udgangspunkt i min beslutning om at undlade - som det ellers er sket i de to foregående år - at pålægge Rosborg Gymnasium i Vejle et midlertidigt kapacitetsloft, som indstillet af region Midtjylland. I artiklen postuleres det, at Undervisningsministeriet har fortolket loven på en ny måde.
- Artiklens udgangspunkt er ganske enkelt ikke rigtigt. Det, der er sket, er, at Rosborg Gymnasium som det første har ramt grænsen for, hvor længe et gymnasium kan være underlagt et kapacitetsloft. Den betænkning fra Uddannelsesudvalget, som var grundlaget for Folketingets behandling af det lovforslag, der indførte selvejet for gymnasierne, havde en klar forudsætning om, at et midlertidigt kapacitetsloft kun kan vare 2 år.
- Og mens vi er ved Region Midtjylland, vil jeg gerne tilføje, at jeg til gengæld valgte at følge indstillingen fra regionsrådet, for så vidt angår Skive Gymnasium, som fik et kapacitetsloft. Det gjorde jeg, fordi begrundelsen var at understøtte det lille gymnasium i Nykøbing Mors.

- Morsø Gymnasium kan således, som det er forudsat i loven, bruge det kommende år til at overveje sin fremtidige strategi. Gymnasiet kan fx søge om et bredere udbud eller søge et udbudssamarbejde med Skive Gymnasium. Morsø Gymnasium kan også - i en model, hvor gymnasieudbuddet i Nykøbing Mors opretholdes - vælge at søge en fusion med Skive Gymnasium. Undervisningsministeriet har tilkendegivet et løfte om at drøfte mulighederne med Morsø Gymnasium.
- Jeg har absolut ikke noget ønske om at fremme en udvikling, hvor de små gymnasier må lukke på stribe. Tværtimod ønsker jeg at understøtte disse institutioner som et bidrag til et Danmark i bedre balance.
- Som bekendt bliver de små gymnasier allerede i dag understøttet med særlige udkantstilskud. Dette ekstratilskud giver de små gymnasier særlige vilkår, som gør det muligt for dem at gennemføre relativt små valghold, et bredt studieretningsudbud eller andre attraktive faglige eller sociale tilbud, som tiltrækker elever. Jeg vil vende tilbage til dette senere.
- Jeg understøtter også gerne, at der etableres skolesamarbejder eller campusdannelser, hvor flere skoler eller flere skoleformer går sammen om at skabe et bredt og koordineret uddannelsesstilbud og et attraktivt skolemiljø, så de unge vælger en ungdomsuddannelse i deres lokalområde frem for at søge optagelse i de store byer.
- Undervisningsministeriet overvejer p.t., hvad man kunne kalde en "lilleskolemodel", som indebærer, at et lille gymnasium kan få mulighed for i samarbejde med en erhvervsskole at udbyde en form for en kombination af for eksempel stx og htx, således at der sker samlæsning i de fag, der er fælles for de to uddannelser, mens undervisningen i profilfagene foregår særskilt.
- Jeg vil gerne pege på, at ansvaret ikke kun er ministerens. Jeg deler ansvaret for de små gymnasier med regionerne, kommunerne og i høj grad også med gymnasiernes bestyrelser.
- Regionerne har til opgave at sikre busdriften, og der har i den forløbne tid været mange historier om, hvorledes omlægning af busdriften har truet en række mindre gymnasier på livet - eller omvendt, at en ny busforbindelse skaber øget tilgang til et gymnasium.
- Kommunernes dispositioner kan også have væsentlig betydning for små gymnasier. Jeg vil her gerne nævne sportsfaciliteter og kommunernes mulighed for at placere UU-centre, 10.klasse-centre eller biblioteker på eller i tilknytning til det lokale gymnasium.

- Gymnasiernes bestyrelser har ansvaret for økonomi og kvalitet. Det er i denne sammenhæng afgørende, at bestyrelserne sikrer en god og kvalificeret skoleledelse, en fremsynet og realistisk strategi for gymnasiets udvikling og ikke mindst rettidige beslutninger i de situationer, hvor gymnasiets fremtid ser til at blive truet af nedgang i elevgrundlaget.

3. Samrådsspørgsmål BN

- Herefter vil jeg gå over til at svare på spørgsmål BN, som lyder:
- **Spørgsmål BN:** *”Hvordan vil ministeren forhindre, at nogle af de meget søgte gymnasier gennemfører sortering af eleverne gennem optagelsessamtaler m.v., så vi risikerer at få A- og B-gymnasier?”*
- Den nuværende ordning for elevfordeling indebærer, at det altid er fordelingsudvalget, der træffer afgørelse i spørgsmålet om, hvorledes alle eleverne fra gymnasier med flere ansøgninger end pladser skal fordeles. Et gymnasium, der ikke har plads til alle sine ansøgere, skal altså sende hele bunken af ansøgninger til fordelingsudvalget, som både beslutter, hvem der skal optages på gymnasiet, og hvor de øvrige ansøgere skal placeres.
- Der er intet til hinder for, at et overskudsgymnasium på baggrund af for eksempel elevansøgninger udarbejder en indstilling til fordelingsudvalget om, hvilke elever gymnasiet ønsker at optage. Og så længe fordelingsudvalgets afgørelse holdes inden for de fastsatte kriterier, er der intet til hinder for, at fordelingsudvalget beslutter at følge skolens indstilling. Men som allerede nævnt: Det er fordelingsudvalget, der foretager fordelingen – ikke den enkelte skole.
- En sådan ordning er grundlagt for at sikre, at gymnasierne kan opbygge og fastholde en særlig profil som for eksempel musik eller idræt – eller sprog fx kinesisk eller græsk/latin. Jeg er absolut tilhænger af denne mulighed, fordi en bevidsthed om profilering er med til at udvikle skolerne.
- Et gymnasium med en særlig profil skal efter min mening udmærket kunne søges af elever, som prioriterer deres interesse for fx musik frem for hensynet til afstand til gymnasiet. Om sådanne elevers ønske imødekommes, er det op til fordelingsudvalget at afgøre – og altså ikke noget, den enkelte rektor kan beslutte.
- Hvis gymnasier håndplukker elever på baggrund af deres resultater fra grundskolen for at blive et såkaldt A-gymnasium, foregår dette uden om reglerne, og det må jeg naturligvis må tage afstand fra.

4. Samrådsspørgsmål BO

- Så er vi nået til mit svar på udvalgets spørgsmål BO, som lyder:
- **Spørgsmål BO:** *"Hvordan vil ministeren sikre, at gymnasier ikke bliver ramt økonomisk af, at store gymnasier, der udbygger, kan have endnu flere elever end den skønnede fremskrivning af elevtallet, da gymnasierne overgik til selv-ejet?"*
- Der er en bekymring for, at de store gymnasier vil komme til at udvide på de små gymnasiers bekostning. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der er grænser for de store gymnasiers mulighed for at udvide kapaciteten. Det eksisterende bygningstaxameters størrelse er mindre end den merudgift, der følger af kapacitetsudvidelsen.
- Hvis et gymnasium vil igangsætte større byggeprojekter, er forudsætningen, at midlerne kommer fra Undervisningsministeriet, fra forbrug af en væsentlig opsparing eller fra eksterne midler. Derfor er der afsat en mindre pulje i årene 2010 til 2012 til tilskud til kapacitetsudvidelser ved varigt kapacitetsbehov, der forventes at opstå som følge af befolkningsvandringer mellem landsdelene.
- Ved behandling af ansøgninger om midler fra puljen vil vi vurdere det samlede behov inden for et sammenhængende geografisk område. Vi vil ikke give tilskud til et byggeprojekt på et gymnasium, som ønsker at udvide, hvis andre gymnasier i oplandet har plads til eleverne. Det forventes, at den afsatte pulje er tilstrækkelig til at dække behovet for tilskud til kapacitetsudvidelser.
- Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, at vi – som jeg nævnte tidligere – allerede økonomisk understøtter de mindre gymnasier i udkantsområderne med et særligt udkantstilskud på op til 2,4 mio. kr. pr. gymnasium. Tilskuddet giver mulighed for at opretholde et gymnasieudbud i områder, hvor elevgrundlaget ikke er så stort, og hvor der er langt til det nærmeste gymnasium. På den måde sikrer vi et Danmark i bedre balance.

5. Samrådsspørgsmål BP

- Udvalgets sidste spørgsmål (BP) til mig lyder:
- **Spørgsmål BP:** *"Hvad er ministerens holdning til det oplæg, der er kommet fra gymnasierektorerne om regionale elev og kapacitetsfordelingsudvalg?"*
- Der er flere grunde til, at jeg ikke er tilhænger af det forslag, der er kommet fra Gymnasiernes Rektorforening, og som oprindeligt også havde Bestyrelsesforeningen som medforslagsstiller.

- For det første vil forslaget indebære, at gymnasiernes bestyrelser får indskrænket deres kompetence i forhold til fastsættelsen af kapaciteten på det pågældende gymnasium. Det er i modstrid med intentionerne bag selvejet.
- For det andet tvivler jeg meget stærkt på, at de regionale kapacitetsudvalg, som ifølge forslaget skal nedsættes, kan blive enige, når de tunge afgørelser skal tages. Derfor vil flere afgørelser end i dag havne på mit bord. En sådan udvikling vil jeg ikke fremme. Lokale problemer skal så vidt muligt løses lokalt og efter min mening af de involverede parter, der ofte i modsætning til, hvad en minister måtte have indblik i, kender de lokale udfordringer i detaljer.
- Jeg har bemærket, at Gymnasiernes Bestyrelsesforening har lagt luft til forslaget, efter at det er kommet frem, at forslaget har skabt splittelse blandt gymnasierne. Seks gymnasier har højlydt sagt fra, bl.a. med henvisning til behovet for, at det enkelte gymnasium selv må kunne disponere under selvejet. Det gælder ikke mindst nu, hvor gymnasierne er i gang med at overtage bygningerne. Bestyrelserne får ansvaret for gymnasiernes samlede økonomi og dermed en afgørende interesse for kapacitetsfastsættelse og elevoptag.
- Jeg har også bemærket mig, at Gymnasieskolernes Lærerforening, som i udgangspunktet støtter Rektorforeningens forslag, er enig i, at ministeren ikke skal afgøre lokale uenigheder om kapacitetsspørgsmål. GL mener derimod, at regionsrådene skal have væsentlig indflydelse på sådanne afgørelser. Og her er jeg er uenig.
- For at understøtte dette synspunkt vil jeg gerne orientere udvalget om den - efter min mening - besynderlige indstilling, der i år kom fra regionsrådet i Nordjylland. Rådet mente, at ministeren skulle pålægge Fjerritslev Gymnasium et kapacitetsloft, som forhindrede gymnasiet i at udvide til 5 spor. Her blev der fra en regional myndighed bestemt ikke taget hånd om et lille gymnasium i en tyndt befolket egn af Danmark.
- Jeg er ikke tilhænger af planøkonomi, men derimod af et vist grad af markedsstyring. Hvis Fjerritslev Gymnasium har kvaliteter, der gør, at eleverne gerne vil gå på gymnasiet, skal skolen naturligvis have lov til at udvide sin kapacitet.
- I forlængelse heraf vil jeg gerne tilkendegive, at jeg heller ikke er tilhænger af, at gymnasier - herunder også små gymnasier - for en hver pris sikres overlevelse ved, at de får leveret eleverne ved hoveddøren – og heriblandt elever, der ikke ønsker at gå på skolen. En sådan model vil kunne indebære, at dårligt fungerende gymnasier vedbliver at være dårligt fungerende, fordi mangel på kvalitet og attraktion ikke har konsekvenser for elevtallet.

- Afslutningsvis vil jeg gerne knytte den kommentar til Rektorforeningens forslag, at hvis elevfordelingen alene skal styres af studieretningsønsker og afstand, vil alle gymnasier med overskud af ansøgere blive rene lokalgymnasier. Vi skal så til at tale om Gymnasiet for Valby og Omegn i stedet for Sankt Annæ Gymnasium. Ordningen vil afskaffe profilgymnasierne og underordne elevernes ønsker i forhold til – som jeg ser det – kortsigtede planlægningshensyn. Jeg har ingen tro på, at vi understøtter 95 %-målsætningen ved i højere grad end strengt nødvendigt at tvangsfordele eleverne.